

ILYAS

ERNEST VAN DER KWAST BIJ DE BEZIGE BIJ

Mama Tandoori (roman, 2010)

Giovanna's navel (novelle, 2012)

De ijsmakers (roman, 2015)

Het wonder dat niet omvalt (verhalen, 2016)

Jouw toekomst is mijn toekomst (non-fictie, 2017)

ILYAS

Ernest van der Kwast

ROMAN

2020

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Het citaat op p. 299 uit Homerus' *Odyssee* is overgenomen uit Daniel Mendelsohn, *Een odyssee* (De Bezige Bij, 2018).

Copyright © 2020 Ernest van der Kwast

Omslagontwerp 75B

Omslagbeeld Rembrandt van Rijn, *Titus aan de lessenaar* (1655),
collectie Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam

Foto auteur Stephan Vanfleteren

Vormgeving binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam

Druk Bariet Ten Brink, Meppel

ISBN 978 94 031 6080 1

NUR 301

debezigebij.nl

ernestvanderkwast.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

EEN

Vlak voor de schemering, alles baadde in een vervreemdend blauw licht. Aan de horizon hing een sluier van warme kleuren. Peter Lindke was uitgestapt en keek naar de uitgestrekte weilanden, terwijl hij zijn auto voltankte.

Het groen van het gras werd voor zijn ogen opgeslokt. Als hij niet in het harde, witte licht van het benzinestation had gestaan, maar in het malse gras vol klaver en boterbloemen, zou hij ook opgaan in het blauw. Een man alleen, die langzaam afdrijft. Hij dacht aan dikke penseelstreken, wit dat overgaat in roze, dat verschiet naar oranje en dan rood is; de einder die in brand staat. Al het andere – de bomen, de koeien, de kaarsrechte sloten – was in een saffieren schijnsel gehuld. In dit licht verdween alles, iedereen.

Het had te maken met stofdeeltjes en waterdamp in de atmosfeer, maar ook met de golflengtes van kleuren. Terwijl de zon achter de horizon zakte, verspreidde blauw zich in de atmosfeer, verstrooide zich, en trok in alles, als inkt. Het was alsof de hemel dit tafereel probeerde te vangen, en alle kleuren en krachten daarvoor inzette, maar ook het allergrootste gewelf was niet in staat om dit betoverende uur te laten voortduren.

De duisternis vrat aan de dingen toen Peters vrouw naast de pomp stond. Kee Hamelink keek onthutst om zich heen, stomverbaasd. Ze was naar de wc geweest, had haar handen gewassen en was daarna teruggelopen om erachter te komen dat haar gezin weg was. Verdwenen. Geen auto, geen man, geen kinderen. Alleen het bedrag op de tellerplaat herinnerde aan hen, aan haar man: 83,02. Het lukte Peter nooit om iets goed te doen, nauwkeurig, perfect. Haar handen tastten in haar zakken. Ze vloekte. Haar telefoon lag in de auto.

Twee kilometer verder op de snelweg reed een Ford Focus, op weg naar de stad waar de Lindkes sinds kort woonden in een rijtjeshuis in een gemengde buurt. Een kansrijke wijk, zoals het in beleidsdocumenten van de gemeente heette. Nieuwbouw in authentieke bouwstijl te midden van sociale woningbouw uit de jaren tachtig van de vorige eeuw. Bakstenen en houten kozijnen, trespa en aluminium. Het deel van het gezin in de auto bestond uit twee zonen en uit Peter Lindke, conservator zeventiende-eeuwse Nederlandse schilderkunst, vader, echtgenoot. Niet noodzakelijk in die volgorde, maar toch wel vaak. Langs de A12 stond zijn vrouw.

‘Godver, Peter. Godverdegodver.’

Ze waren in de natuur geweest. Twee dagen na de storm die het hele land lam had gelegd. Het treinverkeer was gestremd

en vrachtwagens waren op de snelweg omgewaaid. In het oosten had het in sommige straten dakpannen geregend. Ze waren met z'n vieren naar het bos gegaan en hadden de stormschaadde opgenomen. Joekels van beuken en zomereiken die geveld waren door de wind; hun wortels bungelden boven de grond als ingewanden uit een kadaver. De paden lagen bezaaid met takken, dertig meter hoge dennen stonden scheef als domino-stenen tegen elkaar aan.

Op een zandverstuiving had Kee de thermoskan uit haar rugtas gehaald. De thee dampte in de dop en ze namen er om de beurt kleine slokjes van. Het zonlicht viel tussen eilanden van loodkleurige wolken. Ze zeiden niet veel en praatten zachtjes, als het geritsel van de bladeren.

Er was ook een uur van lange schaduwen. Toen ze terugliepen werden ze gevolgd door reuzen die zich elk moment op hen konden storten.

Peter en Kee ontvluchtten in het weekend graag de stad, maar hun kinderen vonden deze uitstapjes een verschrikking. Ze vonden vrijwel alles wat hun vader en moeder voorstelden vreselijk. Zelfs aan hun eigen naam hadden ze een hekel.

Tristen en Ewan, Keltische namen. Hun kinderen zouden kranige jongemannen zijn die onvermoeibaar in het leven staan. Daarvan hadden ze gedroomd toen ze hun kroost een naam gaven, maar de vooruitzichten waren weinig hoopvol. Tristen en Ewan leken niet alleen op elkaar, maar ook op hun vriendjes. Ze waren doorsnee en voorspelbaar.

Peter Lindke hield zijn kinderen Titiaan voor als ze zich weer verveelden. De kranige jongen uit Pieve di Cadore was twaalf jaar oud geweest toen hij naar Venetië vertrok om heiligen en dogen te schilderen onder supervisie van Giovanni Bellini. Rembrandt van Rijn was veertien jaar toen hij in de leer

ging bij Jacob van Swanenburg. Jan Lievens was nog maar acht toen hij leerling werd van Joris van Schooten. Hoe zou het zijn als je levensloop al zo vroeg vastlag, als er geen ontkomen aan is? Peter voelde soms een vleug weemoed als hij naar zijn kinderen op de achterbank keek. Hij verlangde dan naar een tijd waarin zijn gezin er nog niet was.

Nadat ze waren vertrokken van de parkeerplaats bij Nationaal Park Veluwezoom, was Kee ingedommeld. De jongens hadden de laptop opengeklapt en keken naar een film. Peter peuterde ongezien in zijn neus en deed er twee minuten over om zijn wijsvinger te bevrijden van een sliertje snot, dat totaal ongepland op de voorruit terecht kwam.

Kee was wakker geworden toen het portier dichtviel. Ze rechte haar rug en keek naar buiten, naar de shop van het Texaco-station. Ooit had hier een man met zijn bestelauto twee voertuigen en een pomp geramd, waarna een explosie volgde, en een file van twaalf kilometer de snelweg blokkeerde. Nu waren de worstenbroodjes in de aanbieding.

Toen Peter de dop op de tank schroefde, had Kee snel haar schoenen aangetrokken. 'Ik ga nog even naar de wc,' zei ze. Tristen en Ewan reageerden niet. Ze waren in de ban van het oplichtende scherm voor hen. 'Horen jullie mij?'

Haar oudste zoon reageerde geërgerd. 'Ja-ha.'

Ze had geen zin om in discussie te gaan, om te vragen wat ze dan had gezegd. Ze stapte uit, liep naar de zijkant van het tankstation en leegde haar blaas boven een pot zonder bril. Het toiletpapier was vochtig. Op de witte gemelamineerde spaanplaat stond een tekening van een pik – simpele lijnen, rare verhoudingen, zoals een kleuter een bloem tekent.

Ze kon het niet geloven. Waren ze haar echt vergeten? Ze staa-
de naar de invoegstrook, maar daar kwam geen blauwe Ford
achterwaarts de kavel van het tankstation opgereden. Hun auto
reed met honderd kilometer per uur over de A12 richting Rot-
terdam. Je mocht er honderdtwintig, maar Peter hield niet van
hard rijden. Dat was nog iets waar hij niet goed in was.

Kee haalde diep adem en stak haar hand op toen er een auto
kwam aanrijden. Ze was geen vrouw die in paniek raakte. Van
alle emoties had je het minst aan paniek.

‘Hallo,’ zei ze tegen de bestuurder die uitstapte.

‘Hallo,’ zei de man, verbaasd, misschien ook geschrokken.

‘Mag ik uw telefoon lenen?’ En Kee voegde er meteen aan
toe: ‘Mijn echtgenoot en kinderen zijn zonder mij doorgereden.’
De beste manier om gêne te overwinnen is om die voor te zijn.

De man leek haar even niet te geloven, maar ontgrendelde
toen zijn toestel en gaf dat aan Kee. Ze toetste haar eigen num-
mer in en wachtte tot de telefoon overging.

‘En?’ vroeg de man die intussen het klepje van de benzine-
tank had geopend, maar geen aanstalten maakte om te tanken.

‘Er wordt niet opgenomen.’

‘Staat ie misschien op stil?’

‘Nee, ze horen hem niet.’ Ze klonk gejaagder dan ze wilde.

‘Gewoon nog een keertje proberen.’

Het was wat ze deed, maar ze kreeg opnieuw haar voice-
mail. Ze wilde de telefoon op het asfalt smijten, maar bedacht
op tijd dat het niet haar eigen telefoon was. Ze kon impulsen
goed onderdrukken, beter dan Peter, beter dan haar kinderen.

‘Wat vervelend,’ zei de man.

‘Ja.’

Kee schatte hem halverwege de dertig. Hij droeg een getail-
leerd jasje boven een spijkerbroek. IT-consultant, dacht ze. Of

commercieel adviseur. Niet iets heel interessants.

‘Vreemd wel.’

‘Wat?’

Insinueerde de man nou dat ze haar hier met opzet hadden achtergelaten? Hij had vast geen kinderen, en geen partner die een keer naar zijn werk was gegaan met stront op zijn bril. ‘Is je bril in de pot gevallen?’ had ze hem gevraagd toen hij naar de wc was geweest. Peter begreep niet hoe zij dat wist. Hij had gepoept en had daarna met de borstel het glazuur geschrobd, maar bij het vooroverbuigen was zijn bril van zijn neus gevallen. Er zat een bruin vlekje op het glas, een vlekje dat er nog steeds zat toen hij in de avond van zijn werk kwam.

Bij de derde poging werd haar telefoon opgenomen. Het was Ewan. ‘Ja?’ zei hij.

‘Jullie zijn me vergeten!’ riep ze. Kee wilde nog meer uitroepen, maar hield zich in. De man keek naar haar alsof ze een actrice was in een film. Misschien wachtte hij op drama, op tranen.

‘Pa, mama aan de lijn,’ zei Ewan. Maar ze hoorde Peter op de achtergrond zeggen: ‘Ik ben aan het rijden.’ Even was er geruis te horen, toen kreeg ze Tristen aan de lijn. ‘Fuck,’ zei hij na een tijdje. ‘Fuck. Mama staat nog bij de benzinepomp.’

Toen ze had opgehangen, gaf ze de telefoon terug aan de man.

‘Ze komen eraan.’

‘Fijn.’

‘Ja.’

‘Gaat het?’

De vraag ketste op haar af. Het ging de man niets aan hoe ze zich voelde. Of probeerde hij haar te kalmeren? Zag hij dat Kee vanbinnen kookte? Door vragen te stellen kon je mensen geruststellen, had in een artikel gestaan waarvoor ze recent een illustratie had gemaakt.

‘Dank voor uw hulp,’ zei ze ten slotte.

‘Geen probleem.’

Het verkeer kwam in een onafgebroken stroom voorbij. Mensen waren op weg naar huis. De duisternis zette door.

‘Het is de eerste keer,’ zei ze.

Ze voelde zich genoodzaakt vriendelijk te blijven, om het gesprek gaande te houden, maar ze schaamde zich meteen voor wat ze had gezegd. De stommititeit ervan. Natuurlijk was het de eerste keer dat ze zonder haar gezin langs de A12 stond. Ze stond hier niet wekelijks moederziel alleen.

‘Heeft hij het druk?’

‘Wie?’

‘Uw echtgenoot.’

Probeerde hij haar nog steeds gerust te stellen? Dat lukte dan allerminst.

‘We vergeten allemaal wel eens wat,’ zei de man toen hij eindelijk de slang van de pomp pakte. ‘Ik ben vorige week nog mijn paraplu vergeten.’

De man irriteerde haar, hij irriteerde haar verschrikkelijk.

‘Het regende toen ik van huis ging...’

‘Ik ben geen paraplu,’ zei ze kortaf. Ze was een vrouw, een moeder, een echtgenote. Bovenal was Kee Hamelink een succesvolle illustratrice. Ze tekende voor kranten en magazines, maakte covers voor boeken, deed reclamecampagnes, maar dat wilde ze allemaal niet vertellen. Ze wilde anoniem blijven. Een vrouw die door haar gezin was vergeten bij een pompstation, dat was al te veel informatie.

Er kwam een hybride Toyota aanrijden, maar deze sloot bij een andere pomp aan.

‘Hoe oud zijn uw kinderen?’

Dit had ze nog nooit meegemaakt. Waarom bleef die man

vragen stellen? Zag ze eruit alsof ze zin had in een gesprek? In de rij voor de kassa van de supermarkt vroeg niemand haar ooit iets. Op het schoolplein spraken ouders haar soms aan, maar dan bleef het bij beleefdheden. Ze was sociaal, maar niet open. Ze was opgegroeid in een gehucht in Zeeuws-Vlaanderen, de huizen en boerderijen ver van elkaar. Haar jeugd had uit stilte bestaan, onderbroken door grote trekkers en de galm van kerkklokken.

Opeens beseft Kee dat de man haar telefoonnummer had. Was dat eng? Moest ze hem vragen om het nummer te wissen? Het was het gevaar van hulp vragen: de ander die misbruik van je kon maken. Aan de andere kant, dacht Kee, had ze ook zijn nummer op haar telefoon. Ze kon daar net zo goed misbruik van maken. Ze kon hem berichtjes sturen, ze kon hem midden in de nacht bellen en krijsen als een speenvarken als hij opnam.

Wat had de man haar ook alweer gevraagd? De leeftijd van haar kinderen. Waarom wilde hij dat weten? Kee dacht niet aan een getal. Haar kinderen hadden een kwetsbare leeftijd. Ze hadden een eigen wil, maar tegelijk waren ze afhankelijk. Ze kregen buikpijn als ze iets moesten doen wat ze niet wilden en kreunden in hun slaap na de minste seismische beweging in huis, in hun huwelijk.

‘Jong,’ zei ze ten slotte. Daar moest hij het maar mee doen.

De man drukte in het vulpistool. De cijfers op de tellerplaat begonnen te draaien.

Waarom stond ze hier nog? De man had haar zijn telefoon geleend. Zij had hem netjes bedankt. Nu kon ze weg. Ja, ze kon gaan.

‘Ik heet Paul.’

‘Hallo, Paul,’ zei ze.

Moest ze nu haar eigen naam zeggen? Hoorde dat erbij?

Paul had haar geholpen en daarom moest ze zijn vragen beantwoorden, daarom moest ze haar naam vertellen. Dat was de prijs die ze moest betalen. Onbaatzuchtige hulp bestond niet.

‘Kee.’

‘Hallo, Kee.’

Hij keek haar aan. Niet meer met een blik alsof ze een actrice was. Hij keek naar haar alsof ze heel benaderbaar was, beschikbaar. Ze was een vrouw die door haar man was vergeten bij een tankstation. Heel even keek ze ook zo terug. Als een vrouw die haar echtgenoot iets betaald wilde zetten. Ze kon zien dat het Paul in verwarring bracht.

Ze was niet beschikbaar. Ze was veertien jaar getrouwd en kon impulsen goed onderdrukken. Maar toch... Wanneer je het andere geslacht verdeelde in mannen waarmee je het zou kunnen doen, en mannen waarmee je het niet zou kunnen, dan zou Paul tot de eerste groep behoren. Hij had een goed lichaam en mooi, glanzend haar. Hij was minstens vijf jaar jonger. Ja, ze zou seks met hem kunnen hebben. Maar hij mocht geen vragen stellen. Waarvan ze hield. Of hij aan haar haren mocht trekken. Of ze was klaargekomen. Hij moest zijn kop houden.

Ze kon beter naar de parkeerplekken aan de voorzijde van het tankstation lopen en daar wachten op Peter en de kinderen. Maar dat deed ze niet. Kee probeerde nog een keer begerlijk te kijken, beschikbaar. Het lukte niet. Het moment was voorbij.

Ze had het koud. Haar jas lag in de auto, bij haar telefoon. Ze had opeens heel veel zin in een warm worstenbroodje.

De cijfers op de tellerplaat waren gestopt met draaien. Paul drukte twee keer achter elkaar in het vulpistool, als een cowboy. Precies zeventig euro.